

JAN III SOBIESKI

Polski król w Wiedniu

Winterpalais
7 lipca do 1 listopada 2017 r.

Malarz nieustalony (Rzym?)
Portret Jana III 1 na koniu, ok. 1704
© Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum

Jan III Sobieski Polski król w Wiedniu

7 lipca do 1 listopada 2017 r.

Polski król Jan III Sobieski (1629–1696) jest nierozdzielnie związany z historią Wiednia. Jako naczelny wódz wojsk sprzymierzonych w 1683 roku oswobodził miasto z trwającego wiele tygodni tureckiego oblężenia. Dzięki temu zwycięstwu zapewnił sobie miejsce w historii świata oraz w zbiorowej pamięci Austriaczek i Austriaków. Przygotowana z czterema znamienitymi polskimi muzeami wystawa, która jest prezentowana w Pałacu Zimowym – rezydencji księcia Eugeniusza Sabaudzkiego, oferuje po raz pierwszy w niemieckojęzycznym obszarze językowym możliwość bliższego poznania monarchy jako osoby prywatnej, a także jego działalności w roli męża stanu, dowódcy wojsk i mecenasa sztuki.

W reprezentacyjnych salach Pałacu Zimowego kuratorzy Maike Hohn (Belvedere) i Konrad Pyzel (Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie) podążają śladami życia i działalności króla Jana III Sobieskiego. Wśród eksponatów znalazło się niemal 100 obrazów, precjozów, obiektów sztuki, militariów i memorabiliów, które przekazują zwiedzającym szeroki i żywy obraz polskiego króla i jego czasów.

*„Wystawa **Jan III Sobieski. Polski król w Wiedniu** daje możliwość poznania znamienitej osobistości europejskiego baroku w roli władcy, bohatera wojennego i człowieka. Niezwykle obszerna prezentacja jest wynikiem nadzwyczajnej i szerokiej polsko-austriackiej współpracy, podkreśla Stella Rollig, dyrektor generalna Muzeum Belvedere.*

Pochodzenie Sobieskiego i jego droga na tron elekcyjny w Polsce zostały zaprezentowane w pierwszej części wystawy. Do zdobycia korony przyczyniły się przede wszystkim jego zdolności i sukcesy militarne. Już w wieku 20 lat Sobieski stanął po raz pierwszy na polu walki. Zwycięstwo armii polsko-litewskiej nad oddziałami tureckim pod Chocimiem w 1673 roku i jednoczesna śmierć panującego wówczas monarchy stały się przyczynkiem do wyboru Sobieskiego na króla przez polską szlachtę w roku 1674.

Otoczenie Sobieskiego zostało ukształtowane przez kulturę **sarmatyzmu** – światopoglądu polskiej szlachty, która wywodziła swoje pochodzenie od starożytnego ludu Sarmatów. To przekonanie znajdowało swój najbardziej zauważalny wyraz w ubiorach wzorowanych na kostiumach orientalnych. Zostało to zaprezentowane na kilku portretach na wystawie.

Kolejna sekcja wystawy poświęcona jest roli Sobieskiego jako **mecenasa sztuki**. *„Monarcha zatrudniał utalentowanych artystów, którzy później zaangażowani byli na różnych dworach europejskich. Wśród nich znajduje się również **Martino Altomonte**, który po swojej działalności w roli batalisty i portrecisty Sobieskiego przybył do Wiednia, aby wykonać freski dla księcia Eugeniusza w Dolnym Belwederze. Austriackie malarstwo okresu dojrzałego baroku nie byłoby bez Altomontego w ogóle możliwe“,* uważa Maike Hohn, kuratorka

wystawy. Kolejnymi ważnymi artystami, którym zlecono wykonanie wyposażenia królewskiej rezydencji w Wilanowie, są Jerzy Eleuter Szymonowicz-Siemiginowski i Jan Reisner, których dzieła także zostały zaprezentowane na wystawie.

Leżący kiedyś przed bramami Warszawy **pałac w Wilanowie** można określić mianem głównego ośrodka mecenatu Sobieskiego. Zadanie architektonicznej przebudowy prostej siedziby wiejskiej w barokową rezydencję królewską powierzono Agostino Vincenzo Locciemu. Na wystawie prezentowane są ważne obrazy z widokami założenia pałacowego, wykonane przez Bernarda Bellotta, które specjalnie w tym celu opuściły stałe miejsce w Sali Canaletta na Zamku Królewskim w Warszawie.

Sobieski dbał jednak nie tylko o rozwój sztuk plastycznych, lecz interesował się także zdobyczami **nauki i badań** wspierając takich naukowców jak astronom Jan Heweliusz, którego osoba i praca naukowa zostały przedstawione na wystawie. *„Heweliusz otrzymywał od Sobieskiego roczną pensję. Polski król udzielił mu także zwolnienia podatkowego na działalność jego browarów. Ponadto zapewnił mu odpowiednie środki na odbudowę pracowni po pożarze i jej ponowne wyposażenie“*, mówi Konrad Pyzel, kurator wystawy.

Kolejny rozdział wystawy poświęcony jest Sobieskiemu w roli **męża i ojca**. Jego listy do żony, Marii Kazimiery, którą poznał jako francuską damę polskiego dworu, świadczą o uczuciu i szacunku dla małżonki, a także o politycznej współpracy pary królewskiej. Niewielki wybór listów – częściowo po raz pierwszy w niemieckim i angielskim tłumaczeniu – dostępny jest w wersji cyfrowej. Portrety rodzinne ukazują parę wraz z dziećmi, które wbrew ówczesnym zwyczajom dorastały na dworze w ścisłym kontakcie z rodzicami.

Osobny rozdział wystawy podejmuje temat **bitwy pod Wiedniem**. Zanim Sobieski poprowadził jako naczelny wódz sprzymierzone wojska, składające się z kontyngentów cesarskich, oddziałów pomocniczych Świętego Cesarstwa Rzymskiego oraz polskiej armii koronnej, do zwycięstwa nad Turkami, zawarł sojusz z cesarzem Leopoldem I. Tekst tego znaczącego dla historii polsko-austriackiej traktatu został z okazji wystawy w całości przetłumaczony. Ekspozycje ukazują głównych protagonistów odsieczy zarówno po cesarskiej, jak i po polskiej stronie. Tę sekcję wystawy zamykają obiekty związane z Ligą Świętą i pokojem w Karłowicach z roku 1699.

Przedostatni rozdział wystawy prezentuje powrót Sobieskiego spod Wiednia z królewskimi trofeami i cennymi tkaninami, które król częściowo przekazał jako wota kościołom i klasztorom w Polsce.

W końcu wystawa podejmuje temat **sławy**, jaka przypadła polskiemu królowi bezpośrednio po odsieczy wiedeńskiej. Przykładem uznania, okazywanego także z dala od dworów europejskich możnowładców, jest **projekt pomnika dla katedry w Le Puy-en-Velay**. Z inicjatywy biskupa de Béthune'a w kilku kościołach francuskiej Owernii miały zostać wzniesione monumenty ku czci Sobieskiego. Rzeźby zaprezentowane na wystawie są częścią pomnika, który ostatecznie nie został jednak postawiony.

„Na wystawie zgromadzono najważniejsze dzieła związane z osobą króla, swoiste *Momentum Sobescianum*. Wystawa i miejsce wystawy uzupełniają się przy tym w sposób kongenialny. Książę Eugeniusz Sabaudzki, właściciel Pałacu Zimowego, mógł poznać króla Jana III Sobieskiego podczas bitwy pod Wiedniem w roku 1683”, twierdzi Paweł Jaskanis, dyrektor Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie.

We współpracy z Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie ukazał się obszerny **catalog wystawy (Hirmer Verlag)** w języku niemieckim i polskim.

Baza danych, w której zebrano artykuły naukowe i popularno-naukowe na temat historii, kultury i obyczajów Rzeczypospolitej Obojga Narodów oraz jej wybitnych postaci stanowi obszernie uzupełnienie dla wszystkich zainteresowanych, którzy chcieliby gruntowniej zająć się osobą i okresem życia Jana III Sobieskiego:

www.wilanow-palac.pl/pasaz

Wystawa powstała we współpracy Muzeum Belvedere i czterech polskich muzeów – rezydencji królewskich: Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Zamkiem Królewskim w Warszawie – Muzeum, Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie oraz Zamkiem Królewskim na Wawelu w Krakowie.

#RoyalSobieski

Współpraca

BIOGRAFIA JAN III SOBIESKI

- 1629 Jan Sobieski przyszedł na świat 17 sierpnia w Olesku (dzisiejsza Ukraina). Jego rodzicami byli Jakub Sobieski i Teofila z Daniłowiczów Sobieska.
- 1646 Jan Sobieski i jego starszy brat Marek wyruszyli w trwającą dwa lata podróż edukacyjną po Europie, podczas której poznali niemieckie miasta, Niderlandy, Francję, Anglię. Prawie rok bracia spędzili w Paryżu. Ojciec Sobieskich umarł 13 czerwca.
- 1649 Dwa dni przed dwudziestymi urodzinami, 15 sierpnia, pod Zborowem, Jan Sobieski przeszedł swój chrzest bojowy.
- 1655 W Warszawie Sobieski poznał Marię Kazimierę, dwórkę królowej Ludwiki Marii Gonzagi.
- Wybuchła wojna polsko-szwedzka. Sobieski, podobnie jak wielu innych przedstawicieli szlachty wypowiedział posłuszeństwo polskiemu królowi Janowi II Kazimierzowi i złożył przysięgę na wierność królowi szwedzkiemu Karolowi X Gustawowi. Przez kilka miesięcy walczył w szeregach szwedzkich zdobywając cenne doświadczenia militarne w jednych z najbardziej nowoczesnych armii w owym czasie.
- 1656 Jan Sobieski otrzymał z rąk króla Jana II Kazimierza pierwszą godność wojskową – chorążego koronnego. Był to symboliczny akt wybaczenia Sobieskiemu wcześniejszego aliansu z Karolem X Gustawem.
- 1659 Sobieski wziął po raz pierwszy udział w sejmie w charakterze posła.
- 1661 27 listopada zmarła matka Jana Sobieskiego.
- 1665 Jan Sobieski został mianowany marszałkiem wielkim koronnym, obejmując urząd po cenionym przez niego Jerzym Sebastianie Lubomirskim, który stanął na czele opozycji w konflikcie wewnętrznym skierowanym przeciwko królowi.
- 14 maja Jan Sobieski i pozostająca w żałobie Maria Kazimiera de la Grange d'Arquien zawarli potajemny ślub. Pierwszy mąż Marii Kazimierzy Jan „Sobiepan” Zamoyski zmarł 7 kwietnia. Oficjalny ślub z Sobieskim odbył się 5 lipca w Warszawie. Sakramentu małżeństwa udzielił im nuncjusz papieski Antonio Pignatelli, późniejszy papież Innocenty XII.
- 1666 Sobieski otrzymał nominację na urząd hetmana polnego koronnego.

Rozegrała się bitwa pod Mątunami stoczona z rokoszanicami dowodzonymi przez Jerzego Sebastiana Lubomirskiego, w której Jan Sobieski – walcząc w armii królewskiej – niemal zginął.

- 1667 W Paryżu urodził się najstarszy syn Sobieskich, Jakub. Jego rodzicami chrzestnymi zostali król Francji Ludwik XIV oraz królowa Anglii Henrietta Maria.
- 1668 Jan Sobieski otrzymał z rąk króla Jana Kazimierza najwyższą godność wojskową w Rzeczypospolitej – buławę wielką koronną. Piastując urząd marszałka wielkiego koronnego, pierwszy urząd ministerialny, stał się zarazem głównodowodzącym wojsk polskich – hetmanem wielkim koronnym. Była to sytuacja bezprecedensowa.
- 1673 Jan Sobieski pokonał wojska tureckie w bitwie pod Chocimiem. Dzień wcześniej zmarł urzędujący król Polski, Michał Korybut Wiśniowiecki.
- 1674 Jan Sobieski został wybrany na króla Polski. Król-elekt odłożył jednak koronację w obliczu wojennej kampanii z Turcją. Odbyła się ona dopiero 2 lutego 1676 roku w katedrze na Wawelu.
- 1677 Jan III Sobieski nabył wieś Milanów i w kolejnych latach polecił architektowi i mistrzowi budowlanemu Agostinowi Vincenzo Locciemu wzniesienie tu w miejscu skromnej posiadłości wiejskiej barokowej letniej rezydencji. *Villa Nova* otrzymała spolonizowaną nazwę Wilanów.
- Urodził się Aleksander Benedykt, drugi syn Sobieskich.
- 1683 Jan III Sobieski zawarł przymierze z cesarzem Leopoldem I skierowane przeciwko Imperium Osmańskiemu. 18 lipca wyruszył z Wilanowa w kierunku Wiednia. Koncentracja wojsk nastąpiła w Krakowie. Towarzyszył mu najstarszy, 15-letni syn Jakub. Wielkie zwycięstwo pod Wiedniem miało miejsce 12 września. Po kolejnych bitwach kampanii Jan III spotkał się z małżonką, Marią Kazimierą dopiero 15 grudnia w Starym Sączu.
- 1684 Jan III Sobieski przystąpił do Ligi Świętej i otrzymał od papieża Innocentego XI tytuł honorowy „*Defensor Fidei*” (obrońca wiary).
- 1696 Jan III Sobieski zmarł 17 czerwca w wieku 67 lat w Wilanowie.

PROGRAM PROPAGOWANIA SZTUKI

Jan III Sobieski. Polski król w Wiedniu

Podczas oprowadzania przewodnicy pokażą Państwu najwybitniejsze eksponaty i pozwolą poznać ciekawostki historyczne z nimi związane.
W każdą niedzielę o godz. 13.00 i 15.00

€ 4,- (plus bilet wstępu) | Czas trwania: 60 minut | Rezerwacja nie jest konieczna

AUSSTELLUNGSBOOKLET

Kostenlose Begleithefte in deutscher, englischer und polnischer Sprache mit Informationen zu Schlüsselwerken der Ausstellung.
Winterpalais | Kassa

ÜBERBLICKSFÜHRUNGEN

Jan III. Sobieski. Ein polnischer König in Wien

7. Juli bis 1. November 2017

Sonntag | 11 Uhr

ab 2. September Samstag und Sonntag | 11 Uhr

€ 4,- (zzgl. Eintritt) | Dauer: 1 Stunde | keine Anmeldung erforderlich

KURATORINNENFÜHRUNG

Sobieski – mehr als ein Retter in der Not

Mittwoch, 12. Juli | 16.30 Uhr

Mittwoch, 18. Oktober | 16.30 Uhr

Als Oberbefehlshaber des vereinten Entsatzheeres befreite König Jan III. Sobieski 1683 die Stadt Wien aus der mehrwöchigen Belagerung durch die Osmanen. Erstmals im deutschsprachigen Raum vermittelt die Ausstellung anhand zahlreicher Exponate umfassend und lebendig Leben und Wirken des polnischen Königs. Führung mit Maïke Hohn, Kuratorin der Ausstellung (Belvedere).

Teilnahme kostenlos mit gültigem Ticket | Dauer: 1 Stunde | Anmeldung

WORKSHOPS FÜR KINDER

König Jan zu Gast bei Prinz Eugen

Im Rahmen von Innere Stadt spielt

Sommerferienspiel für Kinder von 7 bis 12 Jahren

Mittwoch, 12. Juli | 10.30 Uhr

Dienstag, 29. August | 14.30 Uhr

Sonntag, 15. Oktober | 10.30 Uhr (3 bis 6 Jahre) | 14.30 Uhr (7 bis 12 Jahre)

Unsere letzte Ausstellung im Winterpalais verwandelt Prinz Eugens Prachträume in das Abenteuerreich des polnischen Helden Jan Sobieski. Wie war der mutige König als Kind? Was haben lustige Smileys damit zu tun? Und wodurch wurde Jan später so berühmt, dass man ihn sogar in den Sternen verewigte? Gemeinsam erkunden wir wundersame Kunstwerke, erforschen Jans Geheimsprache und fertigen einen magischen Sternbildbetrachter.

Veranstaltungsbeitrag: € 4,50 | Begleitpersonen kostenpflichtig | Dauer: 2 Stunden | Anmeldung

EXPERTENFÜHRUNG

Jan III. Sobieski im Wiener Stadtgedächtnis

Freitag, 8. September | 16.30 Uhr

Der denkwürdige Sieg von König Jan III. Sobieski über die Osmanen im Jahre 1683 wurde in Wien stets in Erinnerung gehalten. Johannes Feichtinger (Historiker, Kulturwissenschaftler und Katalogautor) beschäftigt sich in seiner Führung mit der Rezeption Sobieskis und dessen Nachleben in der Donaumetropole.

Teilnahme kostenlos mit gültigem Ticket | Dauer: 1 Stunde | Anmeldung

NACHMITTAGSTREFF IM WINTERPALAIS

Kunstgeschichten für Junggebliebene

Ein Polenkönig in der Kaiserstadt

Dienstag, 3. Oktober | 15 Uhr

Kurzweilige Führungen mit Sitzgelegenheiten. Bei Kaffee und Mehlspeise im *Café Frauenhuber* besteht die Möglichkeit zum vertiefenden Gespräch.

Die Person Jan III. Sobieski ist untrennbar mit der Geschichte Wiens verbunden: Als Oberbefehlshaber des vereinten Entsatzheeres befreite der polnische König 1683 die Stadt aus der mehrwöchigen Belagerung durch die Osmanen. Lernen Sie Sobieski aber nicht nur als erfolgreichen Feldherrn, sondern auch als Kunstmäzen kennen. Hier finden Sie auch die Parallelen zu Prinz Eugen von Savoyen, dem Errichter des Winterpalais.

Ticket (inkl. Eintritt, Führung, Heißgetränk und Mehlspeise): Erwachsene (60 plus): € 15,50 | (60 minus): € 19,- | Dauer: 2 Stunden | Anmeldung

THEMENFÜHRUNG

König Jan III. Sobieski und Prinz Eugen von Savoyen

Freitag, 6. Oktober | 16.30 Uhr

In der Entsatzschlacht vor Wien unter dem Oberbefehl des polnischen Königs Jan III. Sobieski tat sich ein junger Obrist-Leutnant besonders hervor: Prinz Eugen von Savoyen. König Sobieski

und Prinz Eugen waren beide nicht nur erfolgreiche Feldherren, sondern zeigten auch großes Interesse für Kunst und Wissenschaft. Themenführung mit Monika Weber (Kunstvermittlerin, Belvedere).

Teilnahme kostenlos mit gültigem Ticket | Dauer: 1 Stunde | Anmeldung

MIT BABY IM MUSEUM

Jan III. Sobieski. Ein polnischer König in Wien

Mittwoch, 11. Oktober | 10.30 Uhr

Perfekt abgestimmt auf die Bedürfnisse junger Eltern – mit kurzweiligen Führungen in entspannter Atmosphäre, Stilmöglichkeiten und Fläschchenwärmern. Ihr Kinderwagen kann natürlich mitgenommen werden.

€ 4,- (zzgl. Ticket) | Dauer: 1 Stunde | Anmeldung

KONTAKT:

Belvedere Kunstvermittlung

T + 43 1 795 57-134 | M public@belvedere.at

OGÓLNE INFORMACJE

Tytuł wystawy	JAN III SOBIESKI Polski król w Wiedniu
Czas trwania wystawy	7 lipca do 1 listopada 2017 r.
Miejsce wystawy	Winterpalais
Ekspozycje	100
Katalog wystawy	<i>Jan III Sobieski. Polski król w Wiedniu</i> Paweł Jaskanis, Stella Rollig 280 S., 23,5 x 28,5 cm ISBN 978-3-903114-35-7 € 38
Kontakt	Winterpalais, Himmelpfortgasse 8, 1010 Wien T +43 1 795 57-0 www.belvedere.at
Godziny otwarcia	Codziennie od godz. 10.00 do 18.00, w piątki od godz. 10.00 do 21.00
Wstęp	€ 9,- (Winterpalais)
Zwiedzanie z przewodnikiem	Kunstvermittlung Belvedere & Winterpalais T +43 1 795 57-134, M public@belvedere.at
Prasa	Presse Belvedere & Winterpalais Prinz Eugen-Straße 27, 1030 Wien T +43 1 795 57-177 M presse@belvedere.at
	Zdjęcia pod adresem www.belvedere.at/presse do ściągnięcia bezpłatnie w celu wykorzystania w prasie.

Współpraca

#RoyalSobieski